

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

20 листопада 2020 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

20 листопада 2020 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2020

УДК 81'37

П 78

Проблеми лінгвістичної семантики: V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (20 листопада 2020 року).

П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2020. 136 с.

The Problems of Linguistic Semantics: The 5th International Scientific and Practical Internet Conference (November 20, 2020). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2020. 136 p.

У збірнику матеріалів V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81'37

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент;

Константінова О.В., канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**,

канд. філол. наук, доцент; **Терещенко Т.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Станіславчук Н.І.**, викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 10 від 26.11.2020 р.)

© Автори публікацій, 2020

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020

ЗМІСТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.	УКРАЇНСЬКИЙ ФЕМІНІННИЙ ЛЕКСИКОН І ЯВИЩЕ МІФОЛОГІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО Й МОВНОГО МИНУЛОГО	7
СІРАНЧУК Н.М.	ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТРУКТУРІ ТЕОРІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	10
ГОЛОВЧАК Н.І.	LEXIKALISCHE BESONDERHEITEN DER DEUTSCHEN WERBETEXTE	14
ІВАНОВА Л.І.	МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА	17
КАЛІНІЧЕНКО М.М., ХОМУТОВСЬКА І.С.	ДОСВІД ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКИХ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ ЩОДО ДОСЛІДЖЕНЬ ПЕРСОНАЖІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	20
МАЛІНКА О.О., ЛОБАЧУК І.М.	THE CATEGORY OF NEGATION AS THE REFLECTION OF SOCIO-CULTURAL RELATIONS	24
ОНЫШЧУК М.	EMPLOYING LEXICAL SIMPLIFICATION AS A CORPUS METHOD FOR THE TRANSLATED DATA ANALYSIS	26
ОРЕЛ І.І.	ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СТЕРЕОТИП» У ЕТНОПСИХОЛОГІЇ	29
ФЕДЧУК Л.І.	ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКОЕ ОПИСАНИЕ СИНТАКСИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА – ОДНО ИЗ ПЕРСПЕКТИВНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ	34
ДРУЧИНСЬКА Х.І.	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ З ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	37
ПОЛЮХОВИЧ В.М.	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	39
ШПАКОВСЬКА К.С.	ОСНОВНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПОНЯТТЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	42

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

DEMENCHUK O., DEMENCHUK D.	LEXICAL SEMANTIC DERIVATION MODELS: LINGUISTIC AND PSYCHOLINGUISTIC ASPECTS	44
ДУЛЮК С.А.	КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ В ФРАЗЕОСИСТЕМАХ БЛИЗЬКО- ТА ВІДДАЛЕНОСПОРІДНЕНИХ МОВ	47

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

МІЗІН К.І.	ПАРЕМІЇ ЯК ДЗЕРКАЛО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕНТАЛІТЕТУ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ	50
АЛАДЬКО Д.О., АЛАДЬКО О.Д.	ОПОЗИЦІЯ «ПОВНИЙ – ПОРОЖНІЙ» В СЕМАНТИЦІ НАЗВ ПОСУДУ	54
ПАВЛОВСЬКА Л.О.	ЛОГІКО-СЕМІОТИЧНІ ОПОЗИЦІЇ В СЕМАНТИЦІ ПОБАЖАНЬ	57
КІНАЩУК А.В.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕТАФОРИ СЕМАНТИКИ ІРРАЦІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ КОГНІТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)	60

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

БІСОВЕЦЬКА Л.А.	ДІЄСЛІВНИЙ СЛОВОТВІР ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ	64
ПАВЛОВА О.І.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ С МУЗИКАЛЬНИМ КОМПОНЕНТОМ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛІЙСКОМ ЯЗЫКЕ	67
ТАРАСЮК Н.Ю.	СИНТАГМАТИКО-ПАРАДИГМАТИЧНИЙ КОНТЕКСТ ВИОКРЕМЛЕННЯ СЛОВОТВОРЧОЇ ПАРАДИГМИ МОВИ	72
ШЕВЧУК Т.Б.	ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ ЛЕКСЕМ В СУЧАСНИХ ЗМІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЗНАЧЕННЯ ОСІБ, ЩО ЗАЙМАЮТЬСЯ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ)	75
ГНАТЮК М.А.	СЕМАНТИКА ДІЄСЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	78
ПАСЕЧНИК А.В.	ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ «МИСТЕЦТВО ЖИВОПИСУ»	81

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

КУЧМА Т.В.	МІТІГАЦІЯ ЯК КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ	85
ПОХИЛЮК О.М.	ДЕМОНОЛОГІЧНІ ЕВФЕМІЗМИ В МОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МІСТИЧНОЇ ПРОЗИ	88
ЛЕМЕЩЕНКО-ЛАГОДА В.В.	АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЛЕКСИКОГРАФІЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ (НА ПРИКЛАДІ ШОТЛАНДСЬКОЇ МОВИ СКОТС)	92

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

КАЛІНІЧЕНКО М.М., РОМАНОВА Д.О.	ТВОРЧІСТЬ ВАШИНГТОНА ІРВІНГА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПОПУЛЯРНОЇ КУЛЬТУРИ США 1800-Х РОКІВ	95
LEVKOVETS N.P.	DISCOURSE ANALYSIS OF THE EVALUATIVE SEMANTICS OF TEXTS	99
СОРОЧАН А.М.	ПРИЧИННО-МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ЕВФЕМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ДИТЯЧОЇ ПЕРЕКЛАДНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	101
АРТЕМОВИЧ К.В.	ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ПОВ'ЯЗАНІ З НАДМІРНИМ ВЖИВАННЯМ КОМПОНЕНТІВ МОВЛЕННЯ	104
МУЗИЧУК В.Г.	ТВОРЧІСТЬ НАТАНІЕЛЯ ГОТОРНА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ США ХІХ СТОЛІТТЯ	106
ПАРФЕНЮК В.В.	СТРАТЕГІЇ МОВНОЇ МАНІПУЛЯЦІЇ В ТЕКСТАХ ПЕРЕДВИБОРЧОЇ АГІТАЦІЇ	110
ЧУБИК І.В.	СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	113

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

КОНСТАНТИНОВА О.В.	ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ	117
ХРИСТИЧ Н.С.	ПЕРЕКЛАД У СВІТЛІ РЕЦЕПТИВНОЇ ЕСТЕТИКИ	120
ЖИГАДЛО К.І.	КОНСТАНТНА ТА ОКАЗІОНАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ЯК АСПЕКТ ВИЯВУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ	123
РОМАНЮК В.В.	СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПОРІВНЯНЬ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ	126

*V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ»*

СЬОМИК І.М.	ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ ШАРЛОТТЕ КЕРНЕР «СВІТЛОКОПІЯ»	130
ІЛЬЧУК Л.С.	СТЕРЕОТИПНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО ЧОЛОВІКА В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	133

благоволення, изгонять от себя, лишая наслѣдия і всякаго общенія», тобто «от лучать» – відлучати від себе. Даром відтак виступає слово-деструктивна дія, локалізована у сферах джерел небезпеки. Втім, якщо у царині благопобажань віддарювалося також слово-дія, то у сфері прокльонів віддарювання як перлокуція зорієнтована на актантний, а не вербальний аспект. Вербально вилучаючи «свого» зі «своїх», адресант сподівається на усвідомлення адресатом своєї провини, зміну його на краще. Спонукає до цього адресата вербальна агресія адресанта через пониження соціального статусу адресата, звинувачення його у знайомстві з нечистою силою, відсилання у сферу дій нечистих сил, хвороб, нещастя тощо.

Можна вважати, що опозиції **добро-зло** та **свій-чужий** у цій системі вербальних формул є основоположними. На їх тлі виявляємо й інші бінарні протиставлення, релевантні з погляду логіко-семіотичної характеристики благопобажань та злопобажань. Обрядова роль таких бінарностей визначається проміжним місцем людини у світі – її одночасною залежністю від вищих сил, що є покровителями та союзниками людини, та його вразливістю, недостатньою захищеністю від сил зла.

Список використаних джерел:

- Баранцев, К.Т. (1990). *Англо-український фразеологічний словник*. Київ.
Бусел, І.Т. (2001). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ.
Гуревич, А.Я. (1984). *Категории средневековой культуры*. Москва.
Пазяк, М.М. (1991). *Прислів'я та приказки. Взаємини між людьми*. Київ: Наукова думка. Ірпінь: ВТ «Перун»
Фасмер, М. (1986). *Этимологический словарь русского языка: в 4 т.* Москва: Прогресс.

УДК 81'37 : [811.161.2 + 811.111 + 811.112.2]

Кінащук А.В., аспірантка

*Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)*

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕТАФОРИ СЕМАНТИКИ
ІРАЦІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ
КОГНІТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ (НА МАТЕРІАЛІ
УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)**

З-поміж основних питань, які на сучасному етапі досліджень вивчають фахівці з когнітивної лінгвістики, особливу увагу привертає

концептуальна метафора як один з аспектів когнітивного моделювання. Студії вітчизняних (С.Жаботинська, О.Селіванова, Т.Радзієвська) та зарубіжних (М.Джонсон, Дж.Лакофф, З.Попова, Й.Стернін та ін.) лінгвістів охоплюють дослідження теорії концептуальних метафор і зіставний аналіз презентації концептуальних метафор певного семантичного класу слів у різних мовах. У своїх розвідках дослідники розмежовували поняття когнітивної та концептуальної метафор (Л.Кульчицька), вивчали період становлення метафори у когнітивній лінгвістиці (С.Будаєв, А.Чудінов, Ю.Шепель), характеризували типи концептуальних метафор та характеризували когнітивні механізми їхнього формування (О.Єгорова, В.Калашнікова) та ін. Предметом зіставних розвідок стали питання вивчення структурних концептуальних метафор на позначення грошової лексики в англійській та російській мовах (Н.Русецька), концептуальних метафор у сфері бізнесу в англійській та російській мовах (І.Мартиненко), метафор повсякденності в російській та французькій мовах (О.Плетньова), концептуальних метафор негативних емоцій в російській та італійській мовах (О.Токарева) та ін. Така увага дослідників засвідчує актуальність концептуальних студій на предмет дослідження концептуальних метафор семантики певного тематичного класу слів.

Мета розвідки – схарактеризувати концептуальні метафори семантики ірраціональної лексики як одного з аспектів когнітивного моделювання (на матеріалі української, англійської та німецької мов).

М.Джонсон та Дж.Лакофф виокремлюють такі типи концептуальних метафор: структурні (одне структуроване і чітко схарактеризоване поняття слугує мірилом для структурування іншого), орієнтаційні (пов'язані з орієнтацією у просторі) та онтологічні (нематеріальне трактують як автономну сутність або субстанцію) (Лакофф, Джонсон, 2004).

Вказані типи у дослідженні презентуємо послуговуючись прикладами ірраціональних концептуальних метафор: ІРРАЦІОНАЛЬНІСТЬ – ЖИВА ІСТОТА; ІРРАЦІОНАЛЬНІСТЬ – ОКРЕМА СИЛА; ІРРАЦІОНАЛЬНІСТЬ – ВСЕРЕДИНІ-ЗЗОВНІ.

Відповідно до класифікації М.Джонсона та Дж.Лакоффа до структурної метафори відносимо концептуальні метафори з групи ІРРАЦІОНАЛЬНІСТЬ – ЖИВА ІСТОТА. Чітко сформоване уявлення про живу істоту слугує «вищою структурою» для інтерпретації концептуальної метафори у трьох мовах, пор.: укр. *Сама – одним-одна – подалася туди, куди кликав її невідступний голос чи то*

лихого передчуття, чи відчаю, чи самої смерті; англ. *You know things. This is your intuition calling you*; нім. *Es ist die Intuition, die uns sagt, was wir tun müssen*. Ірраціональність (лихе передчуття, *intuition, die Intuition*) представлена як жива істота, яка може кликати (*your intuition calling*) суб'єкта ірраціональної ситуації невідступним голосом, або промовляти до суб'єкта цілком реальні речі (*die Intuition, die uns sagt*).

Онтологічну метафору ІРРАЦІОНАЛЬНІСТЬ – ОКРЕМА СИЛА інтерпретуємо відповідно до таких прикладів, пор.: укр. *Якась незрозуміла, брутальна сила вступала в її груди,.. а уста так і паралізувала*; англ. *Faith requires following the power of a whisper*; нім. *Intuitive Verständlichkeiten ins Weltliche leiten, Gefühltes kommunizieren, Erahntes verbreiten – nicht vom Bewussten geschöpft, sondern Gespürtes erfasst – ist, was neue Welten macht*. Відповідно до наведених прикладів явище ірраціональності представлене як вплив окремої сили, що є автономною сутністю та змінює перебіг подій (*брутальна сила... уста так і паралізувала; following the power of a whisper; ist, was neue Welten macht*).

У дослідженні виокремлюємо концептуальну метафору ІРРАЦІОНАЛЬНІСТЬ – ВСЕРЕДИНИ-ЗЗОВНІ. Людське тіло розглядаємо як деяку субстанцію, відносно якої відбувається метафорична взаємодія ірраціональності та раціонального світу. Позицію ВСЕРЕДИНИ або ЗЗОВНІ займають ірраціональні прояви, які виникають в людському тілі як внутрішня сила або оточують суб'єкта ірраціональної ситуації як зовнішня невідома сила, пор.: укр. *І тоді прокинувся в ньому чмирівський інстинкт та Якась невідома сила мене врятувала, адже... я не зміг би самотужки вибратися з розтровоєної машини*; англ. *Intuition means exactly what it sounds like, in-tuition! An inner tutor or teaching and learning mechanism that takes us forward daily i Have you ever felt a strange presence behind you while all alone?*; нім. *Das Bauchgefühl ist meist der bessere Ratgeber, doch häufig missachten wir unsere Intuition, statt sie zu spüren та Ich habe durchgehend das Gefühl, als würde jemand/etwas hinter mir stehen, mich beobachten oder gleich anfallen*.

Відтак, концептуальні метафори слугують ефективним засобом презентації явища ірраціональності через призму когнітивних механізмів людини у мові. Відповідно до усталеної класифікації М.Джонсона та Дж.Лакоффа у дослідженні окреслено структурні, онтологічні та орієнтаційні (просторові) концептуальні метафори на

позначення асоціативного зв'язку між ірраціональними та раціональними явищами.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у детальному моделюванні концептуальних метафор семантики ірраціональної лексики у зіставно-типологічному аспекті.

Список використаних джерел:

Лакофф, Дж., & Джонсон, М. (2004). *Метафори, которми ми живем*. Москва: Едиториал, УРСС.

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ
ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ**

Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
20 листопада 2020 року, м. Рівне

**THE PROBLEMS
OF LINGUISTIC SEMANTICS**

The Collection of Conference Proceedings
The 5th International Scientific and Practical Internet Conference
November 20, 2020, Rivne

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 7,3. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: “ПараГраф+”,
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазеши, 6/8,
тел.: (0362) 26-49-27